

Aan
de gemeenteraad

Datum 17 september 2024
Zaaknummer 2024-0094642
Betreft Temporiseren herijking participatiewet

Vergadering van
Portefeuillehouder: Peter Heijkoop
Begrotingsprogramma Gezond, Sociaal en Zorgzaam Dordrecht
Kernteam/Opgave: Opgaven - Zorgzame Stad
Auteur: Lesley Holstein
E-mail: sl.holstein@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Gemma Smid-Marsman
Openbaar: Ja

Deadline

Er is geen deadline. In de RIB doet het college de raad het voorstel om een beeldvormende themabijeenkomst te hebben met de GR Sociaal over actuele ontwikkelingen, vraagstukken en kansen in het re-integratie- en participatiebeleid. De GR Sociaal gaat hierover in gesprek bij de raden van de Drechtstedengemeenten, in het laatste kwartaal van 2024 of het eerste kwartaal 2025. De voorkeur heeft het om deze beeldvormende bijeenkomst dus in die periode te laten plaatsvinden.

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

De gemeentelijke taken omtrent de Participatiewet zijn gedelegeerd aan de GR Sociaal. De gemeenteraad is beleidsinhoudelijk kaderstellend, heeft verordenende bevoegdheid en heeft het budgetrecht.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Met deze brief willen wij u informeren over het temporiseren van de herijking van de Drechtstedelijke uitvoering van de Participatiewet. De val van het kabinet en de vertraging in beoogde wetsvoorstellen Participatiewet in Balans en Handhaving sociale zekerheid hebben invloed op het herijkingproces. Hierdoor is in samenspraak tussen de gemeenten en GR Sociaal in het Algemeen Bestuur van de GR Sociaal besloten de herijking te temporiseren en in de tijd op te schuiven.

Daarnaast willen wij u met deze brief informeren over actuele ontwikkelingen en uitdagingen binnen de regionale opgave 'Ontwikkelen naar werk' van de GR Sociaal en gaan we hierover graag met u in gesprek.

Wat is de te delen informatie?

Temporiseren herijking

Bij de vorming van de GR Sociaal is het volledige Drechtstedelijke beleid met ingang van 1 januari 2022 ongewijzigd overgegaan. Daarbij is met de gemeenten afgesproken om de herijking van het Drechtstedelijke beleid gefaseerd en opgavegericht op te pakken. Inmiddels zijn de herijking van het minimabeleid (opgave *Bestaanszekerheid Versterken*) en de herijking van het Wmo-beleid (opgave *Zorgen voor Ondersteuning*) afgerond.

De herijking van de kaders van de Participatiewet zou in 2024 plaatsvinden (in aansluiting op de verwachte landelijke wetswijziging van de Participatiewet in Balans; toen voorzien in 2024). Onder deze kaders vallen het participatiebeleid (opgave *Ontwikkelen naar Werk*) en het inkomens- en handavingsbeleid (opgave *Bestaanszekerheid Versterken*). De wetswijzigingen zetten kort gezegd in op het verminderen van eisen die aan inwoners worden gesteld en stellen de individuele omstandigheden van de inwoners meer centraal bij de keuzes voor het ontwikkelen naar regulier betaald werk of andere vormen van (maatschappelijke) participatie en activering. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft circa 20 maatregelen in de beoogde wetswijzigingen aangekondigd om de huidige hardheden in de Participatiewet er uit te halen. Enkele van deze maatregelen zijn bijvoorbeeld het meer ruimte geven aan bijstandsgerechtigden om mantelzorg te kunnen verlenen, het creëren van een bufferbudget zodat mensen die parttime werken niet onder de bijstandsnorm komen, meer vrijstellingen ten aanzien van het behouden van bijverdiensten, e.d..

De beeldvormende fase van de herijking is begin 2024 ingeleid via de Startnotitie herijking kaders Participatiewet. Op 6 februari 2024 is de startnotitie ter kennisname in de raad geweest. In de startnotitie is een schets gegeven van de landelijke ontwikkelingen en regionale uitvoering van de Participatiewet. Daarbij was de focus vooral gericht op de landelijke omslag die bij de voorgenomen wetswijzigingen Participatiewet in Balans en Handhaving sociale zekerheid wordt gemaakt, en de gevolgen voor de doelgroep van de Participatiewet in de brede context van de huidige regionale arbeidsmarkt.

Op 30 januari 2024 is een regionale beeldvormende bijeenkomst georganiseerd over de startnotitie in samenwerking met de pijler Menselijk Kapitaal van de Groeiagenda Smart Delta Drechtsteden. Met deze bijeenkomst is de raad (en de andere raden van de Drechtsteden) verder geïnformeerd over de Participatiewet, het bijstandsbestand en de positionering van het herijkingsproces binnen de verbinding tussen het economisch en sociaal arbeidsmarktbeleid.

Voor de start van de oordeelsvormende fase van het herijkingsproces was oorspronkelijk gekozen voor het opstellen van een vervolgotitie waarin mogelijkheden worden geboden tot het maken van beleidskeuzes (conform de voorgaande herijkingsprocessen van de GR Sociaal). De besluitvormende fase zou volgens planning dan eind 2024 worden afgerond.

Door de huidige landelijke ontwikkelingen en met name de verschuiving in politiek opzicht, is een vertraging ontstaan in hierboven genoemde wetsvoorstellen. Zonder deze wetsvoorstellen kan het regionale beleid op de daarin opgenomen maatregelen niet worden herijkt. Wanneer de wetswijzigingen ingaan is nog onbekend, maar gedeeltelijk zal de implementatie naar verwachting pas plaatsvinden in 2026. Op basis van deze ontwikkelingen is besloten om onze herijking te temporiseren. Dat betekent dat de oordeelsvormende fase van het herijkingsproces op een later moment wordt hervat.

In de tussentijd anticiperen en bewegen op actuele ontwikkelingen en uitdagingen

De huidige (krappe) arbeidsmarkt én de huidige veranderde samenstelling van het bijstandsbestand vragen om doorontwikkeling van het re-integratie en participatiebeleid. Het gaat deels om ontwikkelingen die kunnen plaatsvinden binnen de kaders van de huidige participatiewet (en zijn derhalve los op te pakken van de beoogde wetswijzigingen) en deels vallen ze buiten de scope van de herijking van de participatiewet (daarvan niet afhankelijk), maar vragen desalniettemin om een politiek-bestuurlijk gesprek als voeding om de juiste koers te bepalen voor de Drechtsteden (zie kopje 'Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?').

De veranderde samenstelling van het bijstandsbestand is in de startnotitie beschreven. Werkzoekende inwoners en inwoners in de bijstand met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt, vinden in de huidige krappe arbeidsmarkt betrekkelijk eenvoudig een baan. Tegelijkertijd betekent dit dat de afstand tot de arbeidsmarkt van de resterende inwoners in het bijstandsbestand, relatief gezien, steeds groter wordt. Deze inwoners zijn moeilijker naar werk te ontwikkelen. Het gaat hierbij om een zeer diverse doelgroep waaronder in verhouding een groot aantal oudere inwoners (55+) en alleenstaande ouders. Bij het merendeel van deze doelgroep speelt ook meervoudige problematiek een rol (sociaal isolement, gezondheid, geen adequate huisvesting, gebrek aan beschikbaarheid van (combinaties van) benodigde voorzieningen, financiële problematiek).

Naast deze groep zijn ook statushouders en jongeren in verhouding steeds meer vertegenwoordigd in de bijstand. Statushouders hebben ten opzichte van andere groepen in de bijstand een hoger

arbeidspotentieel; voor het realiseren van een aansluiting op de arbeidsmarkt zijn wel specifieke instrumenten nodig (met meer aandacht voor taal, vaktaal, goede landing op de werkplek en nazorg, aandacht voor cultuurverschillen). Bij de groep jongeren gaat het vooral om jongeren met een arbeidsbeperking (o.a. de voormalige Wajong-doelgroep) en jongeren met meervoudige problematiek (huisvesting, verslaving, schulden, enz.).

Door de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de gevolgen hiervan in de wijzigende samenstelling van het bestand is het noodzakelijk om het re-integratie- en participatiebeleid van de GR Sociaal door te ontwikkelen. Deze doorontwikkeling richt zich op de navolgende pijlers/sporen:

- De inzet op een transformatieplan voor sociale ontwikkelbedrijven (SW bedrijven) i.c. Drechtwerk. Door het Rijk zijn voor de komende jaren extra middelen (incidenteel en structureel) beschikbaar gesteld om het SW bedrijf om te vormen naar een ontwikkelbedrijf én de huidige infrastructuur beschikbaar te houden;
- De inrichting en uitvoering van het Regionaal Werkcentrum; het rijk heeft middelen beschikbaar voor arbeidsmarktregio's voor de ontwikkeling van deze centra;
- De aanpassing van het re-integratie en participatie-instrumentarium en inzet van pilots die aansluiten bij de veranderde samenstelling van het bijstandsbestand, dat meer inzet op (mens)ontwikkelen en dat zich gaat richten waar nodig op specifieke doelgroepen (zoals bijvoorbeeld jongeren en statushouders). Voorbeelden hiervan zijn onder meer het stimuleren en lonender maken van parttime werk, het verbreden van de inzet van loonkostensubsidie, een heroriëntatie op de inzet van (werk)begeleiding, de inzet van werkfittrajecten en een arbeidsmarkt gerichte aanpak van statushouders.

Binnen de doorontwikkeling van het re-integratie en participatiebeleid spelen tot slot ook de volgende ontwikkelingen een rol:

- Mogelijke maatregelen voor beleidskeuzes en efficiënter werken bij de GR Sociaal in het kader van de bezuinigingen i.c. de bestuurlijke opdracht Toekomstbestendig sociaal domein;
- Actuele uitdagingen binnen de opgave Ontwikkelen naar Werk worden ook opgepakt binnen het lopend proces van verdere inbedding van Drechtwerk binnen de GR Sociaal, waarbij samen met lokale werkgevers en gemeenten (lokaal aanbod) wordt opgetrokken om de kansen op uitstroom naar betaalde arbeid dan wel maatschappelijke participatie te optimaliseren. Drechtwerk staat daarbij steeds meer ten dienste van de verschillende doelgroepen binnen het bijstandsbestand.

De GR Sociaal biedt aan om met de raad in gesprek te gaan over de ontwikkelingen, vraagstukken en kansen.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

De herijking van de Drechtstedelijke uitvoering van de participatiewet en de daaruit voortvloeiende aanpassing van de verordening Werk en Inkomen wordt getemporiseerd in afwachting van de landelijke wetswijzigingen. Wij informeren u zodra hierover meer duidelijk is. Ondertussen wordt het huidige re-integratie en participatie instrumentarium doorontwikkeld, passend bij de huidige samenstelling van het bijstandsbestand en zoveel mogelijk voorsortierend en in geest van de beoogde landelijke wetswijzigingen. Indien vanuit die doorontwikkeling al eerder, dan bij de landelijke wetswijziging, aanpassingen nodig zijn in de verordening dan komen we daarmee naar de raad. Bij voorkeur laten we dit echter synchroon lopen met de benodigde aanpassing van de verordening en herijking naar aanleiding van de wetswijziging.

Wij doen u de suggestie om eind 2024 of begin 2025 samen met de GR Sociaal een beeldvormende themabijeenkomst te organiseren en nader het gesprek te hebben over actuele ontwikkelingen, uitdagingen vanuit het huidige bijstandsbestand en de daarbij passende koers.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Niet van toepassing.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

raadsinformatiebrief - [Startnotitie herijking kaders Participatiewet](#) 6 februari 2024

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

M.D. Burggraaf
loco-burgemeester